

Svět 2003

jich do budoucna. Ať už byla »osa zla« (Libye, Irák, Írán a Severní Korea) zmíněná americkým prezidentem skutečností nebo politickou fikcí, na konci roku 2003 byly její dva (Irák a Libye) ze čtyř důležitých článků oslabeny a také Írán pod diplomatickým tlakem Spojených států i Evropské unie souhlasil s mezinárodní kontrolou svého jaderného programu.

Zatuhlé tání na Blízkém východě

Širší zázemí pro úvahy, jak najít udržitelnější východisko z irácké krize, představoval izraelsko-palestinský konflikt na Blízkém východě. Rok 2003 v tomto ohledu přinesl slibný start, když George Bush zapojil do řešení americkou zahraniční politiku. Výsledkem byl návrh v podobě takzvané cestovní mapy, která zahrnovala věcné i časové podmínky pro dosažení cíle, jehož součástí byla i lhůta pro vznik samostatného palestinského státu. Obsahem nebyl nový návrh nijak převratný, jeho význam byl dán faktem, že za takzvanou cestovní mapou stály Spojené státy, OSN, Evropská unie a Rusko, tedy dostatečně široké a vlivné mezinárodní spektrum, aby mohlo ovlivnit jak izraelskou, tak palestinskou stranu.

V palestinské samosprávě ale přetrvávaly potíže. Po měsíce nemohla najít premiéra a především dohodu, jak se nový funkcionář rozdělí o moc s předsedou samosprávy Jásirem Arafatem, zvláště v citlivých bezpečnostních resortech. Historický vůdce Palestinců se nehodlá své moci vzdát, přitom však Izraelci a ve značné míře i mnohé západní země došli k názoru, že Jásir Arafat není schopen a ochoten zajistit plnění mírové dohody, zvláště co se týče kontroly islamistických radikálů, z jejichž řad se rekrutují sebevražední atentátníci.

Na konci roku 2003 situace opět uvázla na mrtvém bodě a zdálo se, že premiér Ariel Šaron se rozhodl otevřít izraelský stát a nečekat na dohodu s palestinskou stranou.

Důvodem rysujícího se oddělení, které symbolizuje v roce 2003 zahájená stavba »plotu – zdi« na hranicích s palestinskými územími, mohou být i demografické ohledy. Pokud nevznikne samostatný palestinský stát, zůstávají »obsazená – okupovaná« území uvnitř Izraele. Vzhledem k vyšší porodnosti palestinské populace a stagnaci či úbytku populace izraelské nelze vyloučit, že ve lhůtě deseti dvaceti let by Palestinci mohli začít žádat nikoli své oddělení, ale naopak setrvání uvnitř státu Izrael a zároveň také plná občanská, a tedy volební práva. Vzhledem k poměru jednotlivých složek populace by výsledek voleb při rovném, všeobecném právu hlasovacím mohl být pro Izrael ve svých důsledcích zničující.

Putin upevňuje svou moc

Parlamentní volby v Rusku na konci roku podaly důkaz, že politické seskupení vytvořené jen na podporu úřadující hlavy státu ovládlo ruskou Dumu, v níž významně ztratily pozice dříve vlivné frakce komunistů, nacionalistů a vůbec se do ní nedostali pravicoví liberálové. Průběh volební kampaně potvrdil vliv médií, zvláště elektronických. Zejména televizní stanice otevřeně podporovaly prezidentskou formaci. Proto k průběhu voleb vyjádřili výhrady mnozí zahraniční pozorovatelé, kteří upozorňovali, že všichni soutěžící neměli stejnou příležitost představit své názory a programové zásady veřejnosti.

Prezidentské volby jsou vzhledem k postavení hlavy státu v ruském ústavním uspořádání pro výkon exekutivy, skutečné moci, důležitější než volby parlamentní. Předchozí parlamentní volby konané na podzim měly na soubor o místo v Kremlu zřetelný důsledek. Proti Vladimirovi Putinovi se jako protikandidát nepostavil žádný z renomovaných opozičních politiků. Většina z nich oznámila, že za daných okolností nemá měření sil smysl. 14. března 2004 byl Vladimir Putin zvolen ruským prezidentem v prvním kole.

Za významný symptom posilování moci ruského prezidenta lze pokládat i jeho úspěšné tažení proti politickému vlivu takzvaných oligarchů, to jsou největší soukromí vlastníci v zemi, kteří ovládli především podniky těžící a zpracovávající nerostné suroviny a kteří svůj majetek získali v minulém desetiletí za právně ne zcela průhledných podmínek privatizace státního majetku v Rusku. Důkazem oslabení moci takzvaných oligarchů je odchod mnohých z nich do zahraničí a uvěznění majitele jedné z největších ropných